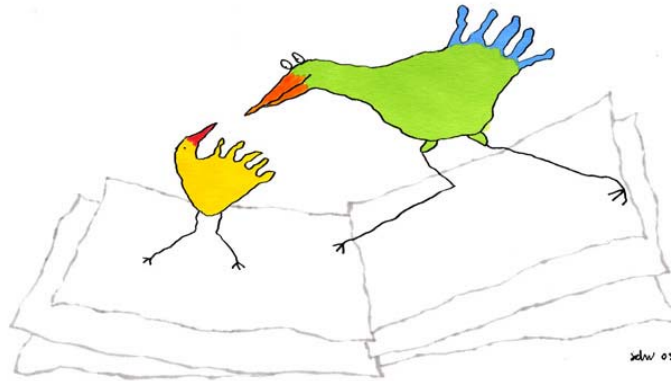

De Voorleesvogel voor ouders en kleuters

Handleiding voor de bibliothecaris

Openbare Bibliotheek Amsterdam
Team Educatie
020-5230786 / 780
g.vanderbijl@oba.nl

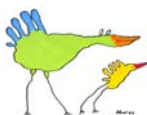

Bibliotheek
Gemeente Rotterdam

Gemeentebibliotheek Utrecht

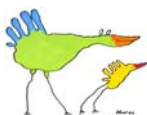
Bibliotheek
Gemeente Den Haag

Inhoud

In het kort.....	4
Een planning	6
1. De introductiebijeenkomst op school	6
2. Het voorleesproject in school en thuis	9
3. Afsluitende bijeenkomst in de bibliotheek	10
4. Evaluatie.....	12

In het kort

Wat is een voorleesproject?

Het algemene doel van een voorleesproject is dat ouders van kleuters een stimulans krijgen om thuis meer voor te lezen aan hun kinderen. Ook worden zij hiermee aangespoord om samen met hun kinderen (meer) gebruik te maken van de Openbare Bibliotheek.

Het voorleesproject *De Voorleesvogel* in Amsterdam is een initiatief van de Openbare Bibliotheek: een voorleesproject dat de koppeling maakt naar leesbevorderende tv-programma's, en waar mogelijk gebruik maakt van multimediale toepassingen (websites, cd-roms). Het wordt georganiseerd en uitgevoerd in samenwerking met een basisschool. Ouders lenen gedurende een periode van zes tot acht weken elke week via school een boek om thuis voor te lezen aan hun kind. De introductie van het project vindt plaats op school, de afsluitende bijeenkomst in de bibliotheek.

Doelgroep en niveau

De Voorleesvogel is gericht op kinderen van de groepen groep 1 / 2 van de basisschool en hun ouders.

(Een deel van) de doelgroep van een voorleesproject beheerst het Nederlands niet of in onvoldoende mate. Dat is een gegeven, en tevens de reden om juist voor deze ouders een dergelijk project (zoals *De Voorleesvogel*) te organiseren.

Dit houdt tegelijkertijd in dat wij de term 'voorlezen' een bredere betekenis geven dan uitsluitend de letterlijke. Wij verstaan hieronder ook het vertellen van het verhaal door de ouder aan het kind en het praten over het verhaal volgens de principes van het interactief voorlezen.

De beheersing van de Nederlandse taal is bij de doelgroep van dit voorleesproject zeer divers: van analfabeet in de eigen taal en het Nederlands tot aan gealfabetiseerd niet alleen in de eigen taal maar ook in het Nederlands. Ook de ouder die geen Nederlands kan lezen, en ook niet voldoende Nederlands spreekt, moet zich uitgenodigd voelen om in de eigen taal samen met het kind een boek te bekijken, het verhaal (in de eigen taal) te vertellen, en samen met het kind te praten over het boek.

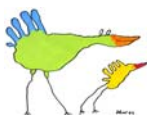
Doelstellingen

Het doel van *De Voorleesvogel* is om ouders van kleuters op voorscholen

- te stimuleren om thuis met hun kleuter boeken te bekijken en voor te lezen
- te stimuleren om voorleesroutines op te bouwen
- te stimuleren om aantrekkelijke en educatieve tv-programma's te bekijken, zoals *Meneer Logeer* en *Sesamstraat*.
- te stimuleren om samen met hun kleuter gebruik te maken van de bibliotheek

Het project *De Voorleesvogel* streeft behalve bovenstaande doelen nog een ander doel na: ouders worden tevens gestimuleerd om, samen met hun kinderen, andere media te gebruiken. Met andere media worden bedoeld tv (kinderprogramma's), internet (websites bij boeken, geschikt voor de doelgroep), en waar mogelijk cd-roms e.d.

- Tv-programma's: uit onderzoek blijkt dat nog steeds te weinig anderstalige ouders samen met hun kinderen naar *Sesamstraat* kijken (in april 2005 door *Vrij Nederland* gekwalificeerd als het beste boekenprogramma op de

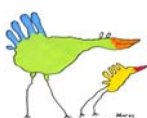
Nederlandse televisie, vanwege de consequente dagelijkse aandacht voor voorlezen en boeken). In het project *De Voorleesvogel* besteden we expliciet veel aandacht aan het kijken naar *Sesamstraat*, juist vanwege die dagelijkse voorleesroutine. Bij het ontwikkelen van dit project ging gelijktijdig een nieuw programma van Z@ppelin van start, gebaseerd op de *Taallijn VVE*, met als doel leesbevordering: het programma *Meneer Logeer*. Ook dit programma is in het project meegenomen, evenals het bijbehorende pakket aan materialen (het “Z@ppelin-logeerkoffertje”).

- Websites: Internet is inmiddels tot bijna elke huiskamer in Nederland doorgedrongen. Er komen, ook voor deze leeftijdsgroep, steeds meer aantrekkelijke websites over boeken en auteurs, waar leuke en uitdagende spelletjes op zijn te vinden. In het Voorleesvogel Voorleesproject hebben we daarom ook geprobeerd om gebruik te maken van boeken en / of auteurs die verder verwijzen naar websites.
- CD-roms: uit onderzoek (bv van *A. Bus, 2003*) blijkt dat het additioneel gebruik van cd-roms positieve resultaten oplevert bij de woordenschatontwikkeling. Ook hier is dus naar gezocht.

In het *Voorleesvogel*-voorleesproject is bovendien gebruikt gemaakt van en verwezen naar de *Taallijn VVE* (ontwikkeld door *Sardes* en *ECN*). Dit om naast leesbevordering en leesplezier ook uitdrukkelijk aandacht te schenken aan ontwikkeling van de woordenschat.

Zie hiervoor ook de methodebeschrijving *Taallijn VVE* op het algemene gedeelte van onze website www.voorleesvogel.nl.

In deze *Handleiding* wordt dan ook voortdurend verwezen naar *Sesamstraat*, *Z@ppelin*, *Meneer Logeer* etc (andere keuze: andere programma's).

Een planning

Tijdens het voorleesproject *De Voorleesvogel* lenen ouders gedurende een periode van zes tot acht weken boeken om thuis voor te lezen aan hun kind. Een introductiebijeenkomst voor ouders en kinderen op school leidt het project in en het wordt ook afgesloten met een bijeenkomst, in de bibliotheek. Ten slotte is er voor de deelnemers (leerkrachten en bibliothecaris/ouders?) een evaluatie mogelijk.

Een planning voor de verschillende onderdelen van het project kan er als volgt uitzien.

1. De introductiebijeenkomst op school

enkele weken voor de bijeenkomst

- **Voorbespreking met de leerkracht** om het gehele project door te spreken.

Inhoud van de bespreking

Een voorbespreking met de leerkracht is bij dit project absoluut noodzakelijk. Zorg ervoor dat hij/zij van te voren het *Draaiboek voor leerkrachten* hebben kunnen lezen. Hierin staat in kort bestek de achtergrond en praktische organisatie en uitwerking (incl wie doet wat) beschreven.

Tijdens deze voorbespreking neem je onderstaande punten door. Neem ook het doorgeefboekje en *Z@ppelin logeerboek (Praten rondom prentenboeken)* mee en laat deze zien, evenals de verschillende voorleestips (*Tien gouden voorleestips* algemeen, en *voorleestips bij de afzonderlijke boeken*).

Algemeen

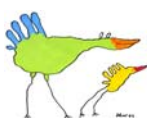
- Wat is het doel van het project?
- Hoe lang duurt het project? (4 tot 6 weken)

Materiaal

- Uit welk materiaal bestaat het project: boeken en ander materiaal (laten zien: *Inhoud schoolcollectie* en *overige documenten*)
- Welk materiaal wordt uitgeleend, welk materiaal blijft op school?
- Welke afspraken maak je m.b.t. zoekgeraakte of kapotte materialen?
- Wanneer (en door wie) worden de materialen bij de bibliotheek opgehaald en wanneer weer teruggebracht?

Organisatie

- Wanneer (datum en tijd) en waar (school of bibliotheek) vinden introductie en afsluiting plaats?
 - Houd in de planning rekening met schoolvakanties en bijzondere gebeurtenissen. Een voorleesproject moet gedurende één aaneengesloten periode worden uitgevoerd.
- Hoe vaak worden de boeken geruild en wie houdt de administratie bij?
- Leg aan de leerkracht uit hoe zij de uitleenadministratie kunnen bijhouden. Misschien kunnen zij één of meer ouders vragen de uitlening te verzorgen?
- Spreek af of ouders die niet bij de introductie geweest zijn, toch boeken kunnen lenen?

Tips voor leerkrachten

Wat betreft de **introductiebijeenkomst**: de uitnodigingen voor de bijeenkomst op school moeten ongeveer een week van te voren meegegeven worden aan de ouders. Deze schriftelijke *uitnodiging SESAMSTRAAT* kondigt het voorleesproject aan en vraagt de de ouders om een week lang samen met de kinderen naar het tv-programma *Sesamstraat* te kijken als voorbereiding op het project. In de uitnodiging staan ook de datum en het tijdstip van bijeenkomst op school.

Benadruk dat de leerkracht ouders en kinderen stimuleert naar *Sesamstraat* kijken.

- Hang een grote affiche op in de klas
- Hang een lijst op, waarop ouders die komen, zich kunnen inschrijven.
- Neem de opzet van de bijeenkomst goed door: eerst ouders met kleuters gezamenlijk, daarna ouders apart (of een andere opzet).

Wat betreft de **afsluitingsbijeenkomst**: ook de uitnodigingen voor de afsluitingsbijeenkomst in de bibliotheek een week van te voren meegeven aan de ouders.

Wat betreft de **evaluatie**:

- Bij dit project hoort een evaluatieformulier voor leerkrachten.
- Maak een afspraak voor een evaluatiebijeenkomst.
- Met wie wordt er geëvalueerd: alleen met de leerkrachten of ook met ouders? De ervaringen van ouders komen in elk geval aan bod tijdens de afsluitende bijeenkomst in de bibliotheek.

→ Zie voor [Draaiboek voor leerkrachten](#), [Tien gouden voorleestips algemeen en voorleestips bij de afzonderlijke boeken](#), [Inhoud schoolcollectie](#) en het [evaluatieformulier voor leerkrachten](#) verder op deze site.

twee weken voor de bijeenkomst

• **Instaptoets ouders**

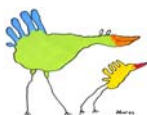
De *instaptoets voor ouders* is gebaseerd op de bestaande *Boekenpret*-instaptoets, maar uitgebreid met vragen naar bezit en gebruik van andere media dan boeken (tv, video, computer, internet). De toets wordt twee keer afgenomen: voordat het project begint en ongeveer een half jaar na afloop.

Vraag je hierbij het volgende af.

Wanneer kun je deze vragenlijst vóór de aanvang van het project aan de ouders voorleggen? Tijdens de introductiebijeenkomst is dat niet handig omdat dan de tijd ontbreekt, zoek dus naar een ander moment.

Wie neemt de toets af? Waar? En op welke manier: schriftelijk of, hetgeen de voorkeur verdient, mondeling in een aparte bijeenkomst met ouders. Spreek dit in elk geval door met de leerkracht.

(Zie voor het vragenformulier van de [instaptoets](#) elders op de site.)

- **Introductiebijeenkomst op school**

De introductiebijeenkomst vindt plaats op school, en is bedoeld voor ouders en kinderen. Bij de introductie maakt de bibliothecaris een selectie uit de materialen en attributen uit de bibliotheekcollectie (zie overzicht bibliotheekcollectie). Ook het krat met de schoolcollectie wordt bij de introductie gebruikt. Zorg er dus voor dat je dit bij de hand hebt. Kleed de ruimte aan met *Sesamstraat*-spullen (affiche e.d.) en affiches van andere kleuterprogramma's)

Maak een hoefijzeropstelling: de kinderen op stoeltjes, de ouders er achter eventueel op tafels.

(→Kijk verder op deze site voor overzicht [bibliotheekcollectie](#) en [schoolcollectie](#))

Inhoud introductiebijeenkomst

De bijeenkomst duurt ongeveer een uur: een half uur voor ouders en kinderen samen, en een half uur voor de ouders alleen (de kinderen zitten dan al weer in hun eigen lokaal).

Voor ouders en kinderen samen

Introductie en kringgesprek

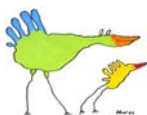
Na een introductie van jezelf en een kennismaking met kleuters en ouders begin je met een gesprek over *Sesamstraat*.

- Hebben jullie naar *Sesamstraat* gekeken?
- Wie kennen jullie uit *Sesamstraat*? (Elmo, Ernie, Bert, koekiemonster, Pino inniemine, Tommie, Purk, Kermit, Grover, Meneer Aart, Frank, Sien en Gerda).
- Praat samen met de kinderen over wat ze allemaal gezien hebben in *Sesamstraat*.
- Laat de poppen Bert en Ernie zien.
- Laat de toeter zien en vraag wat er in *Sesamstraat* met de toeter gebeurt.
- Vertel dat in *Sesamstraat* de kinderen een verhaaltje mogen in- en uitblazen wanneer een verhaaltje wordt voorgelezen.

Voorlezen / vertellen met de kamashibai

Met behulp van kamashibaiplaten lees je voor uit het boek *Hoe Tito zijn neus kwijtspeelde*

- Open de kamashibai en introduceer het verhaal van Tito.
- Een kind mag het verhaal inblazen.
- Zet de rode neus op en haal hem weer weg en vertel dat Tito in het circus zijn neus kwijtspeelde.
- Leg de kernwoorden circus, ster, en kwijt uit. Doe dit aan de hand van voorbeelden en vragen stellen. Laat de kinderen ook over het circus praten, zo ontdek je of ze het woord hebben begrepen. Ga ervan uit dat veel kinderen niet weten wat de ster van het circus betekent.
- Vraag tijdens het verhaal af en toe aan de kinderen hoe het verhaal zal aflopen. Zal Tito een neus vinden en waar?
- Na afloop van het verhaal mag een kind het verhaal uitblazen.

Verwerkingsactiviteit voor ouders en kinderen

- Na het verhaal laat je de krat met boeken zien (schoolcollectie) en leg je alle tien boeken voor je op de grond. Bij elk boek hoort een attribuut.
 - Je laat een attribuut zien. Wie weet wat dit is? Bij welk boek zou het horen? Leg het attribuut bij het desbetreffende boek. Zo introduceer je alle tien titels spelenderwijs.
- Vertel dat dit de boeken zijn die mee naar huis mogen. Laat de poppen Bert en Ernie zien en vertel dat om de beurt Bert en Ernie twee nachtjes komen logeren bij iedereen.
- Vertel dit ook over het *Doorgeefboekje*, dat twee nachtjes mee gaat naar ieder kind.

Alleen met de ouders

Gesprekje met ouders over het belang van vertellen en voorlezen, met voorleestips en uitleg van het project.

- Waarom is vertellen en voorlezen belangrijk? (leuk, leerzaam, kind leert meer woorden, leert beter praten).
- Voor analfabete en niet-Nederlandstalige ouders: leg de nadruk op vertellen! **Tip:** "lees" zelf een stukje uit een Turks boek voor en maak duidelijk dat je het verhaal ook kunt vertellen aan de hand van de illustraties.
- Hoe lees je voor? Maak dit zo aanschouwelijk mogelijk.
- Laat de voorleessuggesties zien (*Tien gouden voorleestips*, en *voorleestips bij elke titel*), lees ze één voor één voor, en vertel er nog wat om heen.
- Vraag aan de ouders of ze samen met hun kinderen naar *Sesamstraat* willen kijken (en naar *Meneer Logeer*).
- Laat *het Doorgeefboekje* aan de ouders zien en vertel wat er van hen verwacht wordt.
- Ouders en kinderen moeten zorgvuldig met de boeken omgaan. **Tip:** bibliotheekboeken op een vaste plaats bewaren/opbergen!
- Leg uit hoe het project werkt en wat er van de ouders wordt verwacht: elke dag met het kind voorlezen en elke dag kijken naar *Sesamstraat*, en elke week naar *Meneer Logeer*.
- Laat de boeken uit de schoolcollectie zien en vertel hierover.
- Laat de ouders een boek uitkiezen.
- Leg uit hoe de uitleenadministratie wordt bijgehouden, en spreek (samen met de leerkracht) af wanneer de ouders hun boek kunnen ruilen.

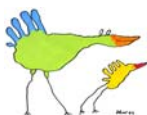
2. Het voorleesproject in school en thuis daarop volgende zes weken

Op school

De leerkracht besteedt gedurende de zes weken tussen introductie en afsluiting regelmatig aandacht aan het voorleesproject.

Hij/zij werkt op school met de drie "kern"titels, dit zijn boeken waarbij suggesties worden gegeven in *Praten rondom prentenboeken* (kijk hiervoor ook bij de beschrijving van het Z@ppelinLogeerboek in het algemene gedeelte van de website www.voorleesvogel.nl.)

Van Genechten	Hoe Tito zijn neus kwijt speelde
Emmet / Cabban	Ik wil de maan
Finn / Tickle	Het luie lieveheersbeestje

- De leerkracht kijkt samen met de kinderen naar *Meneer Logeer* (op tv, of naar de afleveringen op de videoband).
- Elke week besteedt de leerkracht in de kring aandacht aan het *Doorgeefboek* Z@ppelinlogeerboek.
- De ouders kunnen wekelijks (of vaker) boeken ruilen uit de schoolcollectie.

Thuis

- Ouders lenen boeken op school en lezen die thuis voor aan hun kind.
- Zij kijken samen met hun kind naar *Sesamstraat*, en naar *Meneer Logeer*.
- Als er een computer en internet-aansluiting in huis zijn kijken ouders en kinderen op websites bij boeken en tv-programma's en doen spelletjes, printen kleurplaten etc.
- Het kind krijgt eenmaal het *Doorgeefboek* mee naar huis. De ouder schrijft een kort verhaaltje en het kind maakt een tekening.
- Het kind krijgt eenmaal *Bert en Ernie*-poppen (Sesamstraat-koffer) mee naar huis in het speciaal daarvoor bestemde rugzakje. Daar kijkt het samen met Bert en Ernie naar *Sesamstraat* en vertelt er de volgende dag op school over.

3. Afsluitende bijeenkomst in de bibliotheek na zes weken

Ook de afsluitingsbijeenkomst is bedoeld voor ouders én kinderen. Zij worden hiervoor uitgenodigd om naar de bibliotheek te komen. Bel een dag van te voren de leerkracht om hem/haar eraan te herinneren *het Doorgeefboekje* mee te nemen naar de bibliotheek.

Vorbereiding

Zet alles klaar

- De kamishibai met platen van *Kikker en een heel bijzondere dag* van Max Velthuijs.
- Attributen bij het verhaal (kikkerpop en eventueel de andere figuren van het verhaal).
- Feestartikelen (slingers, ballonnen, en zak snoep).
- Het boeken-memoryspel (een memoryspel met daarop de hoofdpersonen uit de boeken van de schoolcollectie. Op de achterkant zet je het logo van *De Voorleesvogel*).
- Een collectie boeken om aan ouders te laten zien.

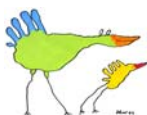
Inhoud van de bijeenkomst

In het gedeelte voor ouders en kinderen samen voeren zij een gesprek over de verschillende onderdelen van het project, de bibliothecaris leest een verhaal voor en er is een verwerkingsactiviteit voor ouders en kinderen samen.

Voor ouders en kinderen samen

Introductie en kringgesprek

- Stel je zelf voor, weten de kinderen nog wie jij bent? Vraag naar de introductiebijeenkomst op school. Wat hebben we toen gedaan? Welk verhaal is er toen voorgelezen
- Waar zijn we nu? Wat is een bibliotheek? Wat kun je er doen?
- Hoe vonden jullie de voorleesboeken? Hebben jullie ouders veel voorgelezen?
- Laat Bert en Ernie zien en vraag wie dit zijn?
- Vraag bij wie Bert en Ernie hebben gelogeerd?
- Laat *het Doorgeefboekje* zien. Wie heeft wat gemaakt?

Voorlezen / vertellen met de kamishibai

Met behulp van kamishibai-platen lees je het verhaal *Kikker en een heel bijzondere dag* (Max Velthuijs) voor.

- Introduceer het verhaal van Kikker; leg de kernwoorden uit:
 bijzonder - speciaal, niet gewoon, anders, leuk, spannend, (geef allerlei voorbeelden van dingen die bijzonder zijn)
 feest - leuk, verjaardag vriendjes
 verjaardag - ouder, jong vieren, enz.
- Laat de slingers en ballonnen zien en vraag wat er aan de hand is: de kernwoorden feest en bijzonder en verjaardag worden met de attributen nu voor alle kinderen aanschouwelijk.
- De zak snoep geef je aan een kind. Die mag het vast houden, en op school mogen ze het opeten.
- Vertel dan het verhaal van kikker met de kamishibai (maar eerst mag een kind het verhaal met de toeter inblazen!)

Verwerkingsactiviteit voor ouders en kinderen

Na het verhaal gaan ouders en kinderen samen in grote kring het boeken- memoryspel spelen.

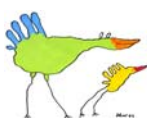
(Hierna gaan de kinderen samen met de leerkracht iets doen: een kleurplaat van Kikker maken, nog een keer het memoryspel spelen, een boekje lezen)

Voor de ouders alleen

Daarna volgt een gesprek met de ouders over hun ervaringen met het project: over hoe het voorlezen ging, wat zij vonden van het kijken naar *Sesamstraat*. Gaan ze iets met hun ervaringen doen: voorlezen en/of gaan ouders en kinderen nu vaker naar *Sesamstraat* kijken?

Zij krijgen voorlichting over de bibliotheek en het lenen van boeken, en eventueel een rondleiding. Als ze dat willen, kunnen ze lid worden van de bibliotheek.

- Praat met de ouders over het project.
 - Hoe vaak werd er voorgelezen?
 - Welk boek vond het kind het leukst?
 - Welk boek vond de ouder het leukst?
 - Waren er boeken die tegenvielen?
 - Las u altijd al voor?
 - Bent u door het project vaker gaan voorlezen?
 - Heeft u naar *Sesamstraat* en *Meneer Logeer* gekeken?
 - Heeft u naar andere kindertelevisie programma's gekeken?
- Uitleg over de bibliotheek: wat is er en wat zijn de regels. Vertel iets over welk boek voor welke leeftijd en/of over boeken bij thema's zoals zindelijkheid, nieuw broertje/zusje, ik wil niet, bang zijn, enzovoort. Laat een aantal boeken over deze onderwerpen zien en ook de tijdschriften *Bobo* en *Sesamstraat*.
- Vraag of ouders een rondleiding door de bibliotheek willen, of ze willen weten waar bepaalde boeken staan, of ze verder nog vragen hebben.
- Wie wil kan zichzelf en/of het kind laten inschrijven als lid van de bibliotheek.
- Het voorleesproject is nu afgelopen. Wat gaan de ouders nu verder doen? Waar hebben ze nog meer behoefte aan?

4. Evaluatie *een of twee weken na de afsluiting*

Kort na de afsluiting (een of twee weken later) vindt een bespreking plaats waarin de bibliothecaris en de betrokken leerkrachten het project met elkaar evalueren. Maak hiervoor eventueel gebruik van het evaluatieformulier. Dit is te vinden op onze website.

